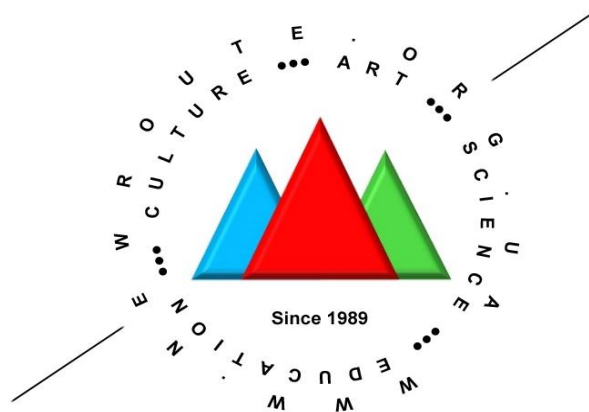

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК • 2025 • ВИПУСК 55

НОВИЙ КУРС • WWW.NEWROUTE.ORG.UA

ISSN 2305-9869 (print)
ISSN 2709-1287 (online)
DOI: 10.61718/sgv
Publisher ID: 7886

TM

СОЦІАЛЬНО- ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК

Збірник наукових праць

2025 • Випуск 55

Освіта, фізична культура, спорт, культура, мистецтво, журналістика, гуманітарні та соціальні науки, бізнес, адміністрування, право, готельно-ресторанна справа, туризм, рекреація, транспорт та безпека, інженерія, виробництво, будівництво, природничі науки, математика та статистика, охорона здоров'я та соціальне забезпечення

www.newroute.org.ua/sgv
www.newroute.org.ua/rep

sgvisn@gmail.com
info@newroute.org.ua

вірно розуміти суспільний запит та суспільний інтерес, а це не «касові збори» і не «модні тенденції». Нам необхідна система цінностей і пріоритетів, без якої немає ефективного розвитку, і це стосується практично усіх сфер діяльності. Національна держава має звершувати свою культурну політику, за яку ми так боролись.

Джерела.

1. Антологія української міфології: Етіологічні, космогонічні, антропогонічні, теогонічні, солярні, лунарні, астральні, календарні, історичні міфи. – Т.1 / зібрав та упоряд. В. Войтович. – Т.: Навчальна книга – Богдан, 2006.
2. Бенямин В. Українська драма. – Л.: Літопис, 1922. – С. 23.
3. Біля витоків кіноматографа // Весвіт. – 1974. – №11. – С. 181-189.
4. Бондарева О. Міф та антиміф у жанровому моделюванні української драматургії кінця XX – початку XXI століття: Автореф. дис. д-ра наук. – К., 2007.
5. Брюховецька Л. Кіносвіт Юрія Іллєнка. – К.: За друга, 2006. – 292 с.
6. Буйських Ю. Нижча міфологія українців у світлі проблем «двовір'я» та «народного християнства». – наук. стаття. URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Buiskyykh_Yuliia/Nyzhcha_mifolohiia_ukrainsiv_u_svitli_problem_dvoviria_ta_narodnoho_khrystyanstva.pdf
7. Бучма О. Релігія стародавніх спільнот / О. Бучма // Історія релігії в Україні: у 10 т. – К.: Укр. центр духовн. культури, 1996. – Т.1. – С. 54-63.
8. Войтович В. Українське міфологізнавство: Навч. посіб. для студентів вищих навч. закл. / В. Войтович. – Т.: Навчальна книга – Богдан, 2016. – 240 с.
9. Гнатюк В. Нарис української міфології / В. Гнатюк. – Л.: Ін-т народознавства НАНУ, 2000. – 263 с.
10. Давидюк В. Українська міфологічна легенда. – Л.: Світ, 1992. – С. 161.
11. Енциклопедичний словник символів культури України / за заг. ред. В. Коцура, О. Потапенка, В. Куйбіди. – 5-е вид. – К.-Ш.: ФОП Гаврищенко В. – 2015.
12. Іллєнко Ю. Подолання матеріалу // Поетичне кіно: заборонена школа. Збірник статей і матеріалів / Упоряд. Л. Брюховецька. – К.: «АртЕк»; Ред. журн. «Кіно-Театр» – 2001. – С. 370.
13. Історія кіно в контексті загальної історії культури: До постановки проблеми // Мистецтво кіно. – К.: Мистецтво, 1982. – Вип. 3. – С. 12-21.
14. Когут О. Міфологізація урбаністичного часопростору в сюжетах сучасної української драматургії // Слово і час. – 2011. – №2. – С. 64-73.
15. Колесник О. Основні форми художньої інтерпретації міфу в культурі XX-початку XXI ст. Міжнародний вісник. Культурологія. Філологія. Музикознавство – Вип. II (3). – 2014.
16. Корнієнко, Н. Український театр у переддень третього тисячоліття. Пошук: Картини світу. Ціннісні орієнтації. Мова. Прогноз / Н. Корнієнко; голов. ред. Л. Фінкельштейн. – К.: Факт, 2000.
17. Костомаров М. Слов'янська міфологія / Упоряд., приміт. І. Бетко, А. Полотай; вступ на ст. М. Яценка. — К.: Либідь, 1994. – 384 с.
18. Коцюбинський М. Тіні забутих предків. – Х.: Фоліо, – 2017. – 160 с.
19. Мірошниченко Н. Сучасна українська драматургія: деструкція міфів та пошук нових територій // Д. – 2009. – №1. – С. 116-118.
20. Міф // Укр. літ. енциклопедія – К.: Укр. енциклопедія – 1955. – т.3 – С. 382-21. Міфотворчість постмодерністського телеспострою України / Д. Дзюба // Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії: Зб. наук. пр. – К.: ІМФЕ ім. М. Рильського НАН України, 2009. – Вип. 9. – С. 259-263.
21. Наливайко Д. Міфологія і сучасна література / Д. Наливайко // Весвіт. – 1980. – № 2. – С. 170-182.
22. Нечуй-Левицький І. Світлогляд українського народу. Ескіз української міфології. – 2-е вид. – К.: Обереги, – 2003. – 144 с.
23. Орловська М. Використання міфології в сучасному українському театрі / М. Орловська // Культура та інформаційне суспільство XXI сторіччя: матеріали всеукраїнської науково-теоретичної конференції молодих учених. – Харків. – 2019. – С. 203-204.
24. Пашенко А. Міфологічні основи образів природи в українському поетичному кіно / А. Пашенко // КіноТеатр. – 2013. – №6.
25. Скуратівський В. Міф і кіно / В. Скуратівський // КіноТеатр. – 2012. – №6.
26. Українська драматургія: кризь виміри часу (теоретичні та історико-літературні аспекти драми): зб. статей / С. Хороб – Прикарпатський ун-т ім. В. Стефаніка, Інститут українознавства. – І.-Ф.: Лілея-НВ. – 1999. – 200 с.
27. Франко І. Поза межами можливого / І. Франко // Націоналізм: антологія. – 2-е вид. / упор. О. Проценко, В. Лісовий. – К.: Смолоскип. – 2006. – С. 442.

УДК 911.3: 314.1

Котик Любов

ORCID: 0000-0001-5046-2287

Львівський національний університет імені Івана Франка

Чемерис Вікторія

Львівський національний університет імені Івана Франка

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПОСЕЛЕНЬ ПІДГАЄЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА ПОКАЗНИКАМИ ДЕМОГРАФІЧНОГО НАВАНТАЖЕННЯ

Проаналізовано демографічну ситуацію в Підгаєцькій територіальній громаді Тернопільської області. Розкрито особливості загального демографічного навантаження, навантаження осіб допрацездатного віку й осіб післяпрацездатного віку на працездатне населення у громаді, загалом, і в розрізі старостинських округів та окремих поселень, зокрема. Означено роль мультиплікативного впливу місцевих чинників (географічне розташування, соціально-економічна ситуація, транспортна доступність, міграційний відтік тощо) на формування демографічного навантаження у поселеннях і старостинських округах. Визначено, що в більшості поселень критично переважає навантаження осіб післяпрацездатного віку на працездатне населення, що загострює соціально-економічну ситуацію в громаді та є свідченням депопуляції і старіння населення. Навантаження осіб допрацездатного віку незначне, що спричинює у перспективі знелюднення території та вимирання поселень. Наголошено на важливість проведення на місцях ефективної демографічної і соціально-економічної політики націленої не лише на заохочення дітонародження, але й повернення з-за кордону у поселення місцевих мешканців, максимальне залучення усіх вікових груп у суспільне життя громади. Ключові слова: демографічна ситуація, демографічне навантаження, населені пункти, диференціація поселень, Підгаєцька територіальна громада, демографічна політика, соціально-економічна політика.

В умовах депопуляції населення України, наростання викликів демографічної безпеки держави та можливостей її економічного повоєнного відновлення, важливим є дослідження демографічної ситуації на рівні окремих територіальних громад (ТГ), загалом [5, 10], та демографічного навантаження на осіб працездатного віку на рівні конкретних населених пунктів територіальних громад [2], зокрема. Останнє є запорукою оцінки реальних перспектив соціально-економічного розвитку на місцях [3, 4, 6, 9], провадження інноваційно-інвестиційної діяльності, започаткування приватного підприємництва тощо.

Підгаєцька ТГ розташована на заході Тернопільської області. Її площа – 474,9 км² (3,4 % площі Тернопільської області) [7], населення (березень 2025 р.) – 15 104 осіб (1,5 % населення області) [1, 8].

ТГ характеризується скороченням населення: людність за 2020-2024 рр. скоротилася на 8,4 % (на момент створення ТГ (2020) тут проживало 16 483 осіб) [1, 7]. Демографічні втрати спричинені як від'ємним природним приростом населення і загальною тенденцією демографічного старіння людності країни [2] так і суттєвими міграційними втратами через російсько-українську війну, які на локальному рівні не компенсують внутрішньо переміщені особи [10].

У віковій структурі населення Підгаєцької ТГ (2025) переважають особи працездатного віку, які складають 58,24 % населення громади. Частка осіб допрацездатного віку практично у двічі менша від частки осіб післяпрацездатного віку – 15,22 % і 26,54 % відповідно.

Загальний коефіцієнт демографічного навантаження на осіб працездатного віку у Підгаєцькій ТГ 717 ‰, що означає високий рівень навантаження на осіб працездатного віку: наприклад у м. Тернополі показник у 2021 р. склав 432 ‰ [2, с. 79]. У ТГ показник диференційований за старостинськими округами та окремими поселеннями, але чіткої просторової тенденції не спостерігається, що свідчить про мультиплікативний вплив місцевих чинників (демографічних, соціально-економічних, релігійно-культурних, транспортної доступності, виснаження міграційним відтоком та ін.) на його формування (табл. 1).

Таблиця 1

Демографічне навантаження на осіб працездатного віку в Підгаєцькій ТГ, березень 2025 р.

Назва поселення	Населення, осіб	Розподіл за віковими групами			Коефіцієнт демографічного навантаження		
		до 18 р., осіб	18-60 рр., осіб	60 р. і старше, осіб	загальний, ‰	осіб до 18 р., ‰	осіб 60 р. і старше, ‰
Білокирниця	394	69	217	108	816	318	498
Боків	217	19	121	78	802	157	645
Бронгалівка	72	10	45	17	600	222	378
Вага	167	23	102	42	637	225	412
Вербів	669	125	375	169	784	333	451
Волиця	216	43	123	50	756	350	407
Галич	424	75	248	101	710	302	407
Гньльче	278	52	142	84	958	366	592
Голгоча	1448	202	841	405	722	240	482
Голендра	277	54	164	59	689	329	360
Завалів	352	62	217	73	622	286	336
Загайці	158	37	85	36	859	435	424
Заставче	223	35	128	60	742	273	469
Затурин	96	20	56	20	714	357	357
Лиса	207	27	118	62	754	229	525
Литвинів	507	51	296	159	709	172	537
Мирне	450	63	261	126	724	241	483
Михайлівка	46	9	28	9	643	321	321
Мозолівка	96	8	62	26	548	129	419
Мужилів	1056	158	608	290	737	260	477
Новосілка	798	128	457	213	746	280	466
Носів	424	54	237	133	789	228	561
Пановичі	56	10	24	22	1333	417	917
Підгайці	2560	417	1465	678	747	285	463
Поплави	304	63	178	63	708	354	354
Рудники	119	8	75	36	587	107	480
Середнє	96	11	51	34	882	216	667

Сільце	946	128	594	224	593	215	377
Сонячне	30	3	15	12	1000	200	800
Старе Місто	1010	141	609	260	658	232	427
Старий Литвинів	29	2	16	11	813	125	688
Степове	129	16	80	33	613	200	413
Угринів	570	65	353	152	615	184	431
Червень	115	18	71	26	620	254	366
Юстинівка	234	31	140	63	671	221	450
Яблунівка	331	62	194	75	706	320	387
ВСЬОГО	15104	2299	8796	4009	717	261	456

Розраховано за даними: [1, 8]

Загальний коефіцієнт демографічного навантаження на осіб працездатного віку в Підгаєцькій ТГ коливається у межах 548-1333 ‰: найнижчий у с. Мозолівка з людністю 96 осіб, поселення межує на сході з Золотниківською ТГ; найвищий у с. Пановичі з людністю 56 осіб: розташовано на південному заході громади, на межі з Монастириською ТГ. В адміністративному центрі ТГ – м. Підгайці показник становить 747 ‰, що на 30 ‰ вище від середнього значення по ТГ.

Нижче середнього значення загального коефіцієнту демографічного навантаження на осіб працездатного віку (до 600 ‰) зафіксовані у трьох поселення ТГ (8,3 ‰ поселень ТГ); середні (600-800 ‰) – у 25 поселеннях (69,6 ‰); високі (800-1000 ‰) – у шести поселеннях (16,6 ‰); дуже високі (понад 1000 ‰) – у двох поселеннях (5,5 ‰) (рис. 1).

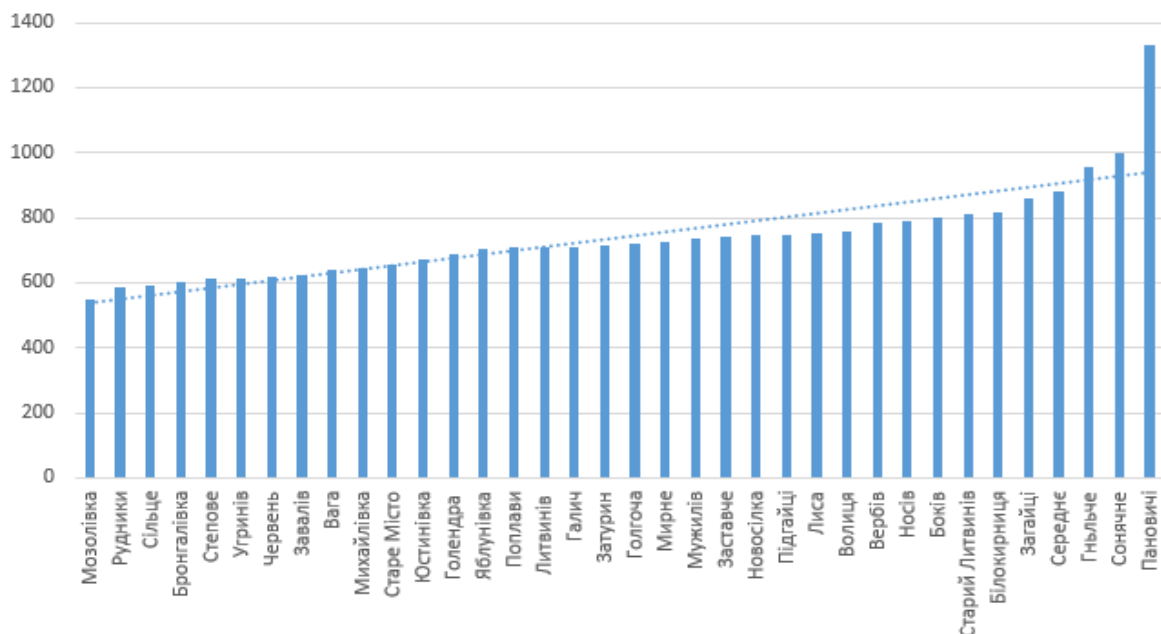

Рис. 1. Загальний коефіцієнт демографічного навантаження на осіб працездатного віку (‰), Підгаєцька ТГ, березень 2025 р.
(Побудовано за результатами розрахунків табл. 1)

У структурі навантаження на осіб працездатного віку в Підгаєцькій ТГ переважають особи післяпрацездатного віку. Середнє значення коефіцієнту навантаження осіб післяпрацездатного віку у ТГ 456 ‰ і коливається у межах 321-917 ‰: найнижчий у с. Михайлівка, з людністю 46 осіб, найвищий у с. Пановичі. У м. Підгайці показник становить 463 ‰, що на 7 ‰ вище від середнього значення у ТГ.

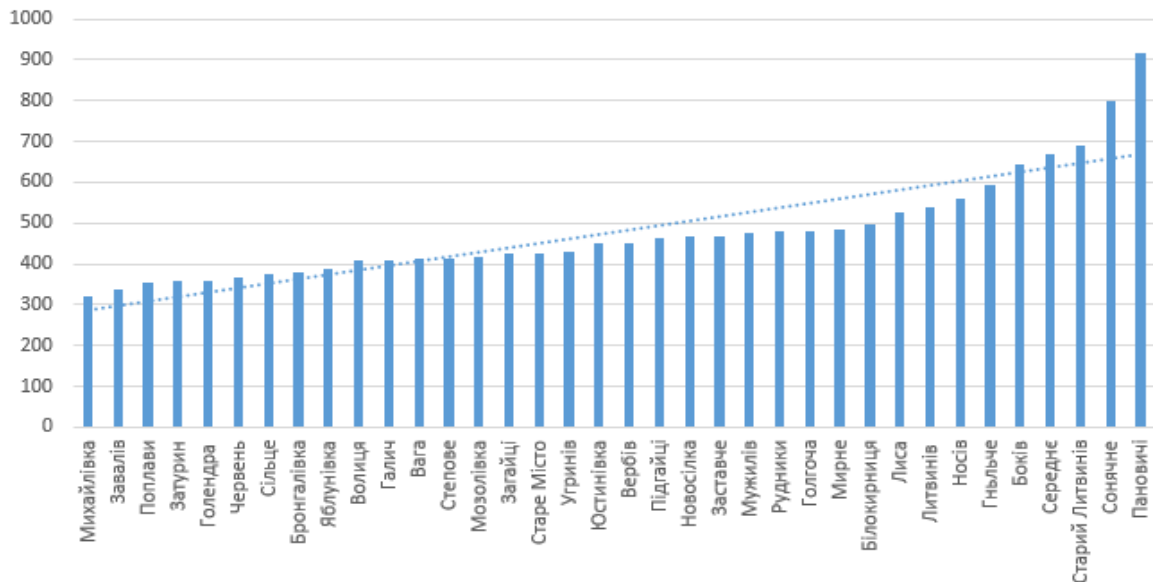

Рис. 2. Коефіцієнт навантаження осіб післяпрацевдатного віку (%), Підгаєцька ТГ, березень 2025 р. (Побудовано за результатами розрахунків табл. 1)

У дев'яти поселеннях громади (25,0 % поселень ТГ) зафіксовано нижче середнього значення (до 400 %) навантаження осіб післяпрацевдатного віку; у 22 поселення (61,2 %) – середні (400-600 %); у трьох (8,3 %) – високі (600-800 %); двох (5,5 %) – дуже високі (понад 800 %) (табл. 1, рис. 2).

Середнє значення навантаження осіб допрацевдатного віку на осіб працевдатного віку у Підгаєцькій ТГ становить 261 % і коливається у межах 107-435 %: найнижче значення у с. Рудники, найвище – с. Загайці. У м. Підгайці коефіцієнт становить 285 %, що на 14 % вище середнього значення по ТГ (табл. 1, рис. 3).

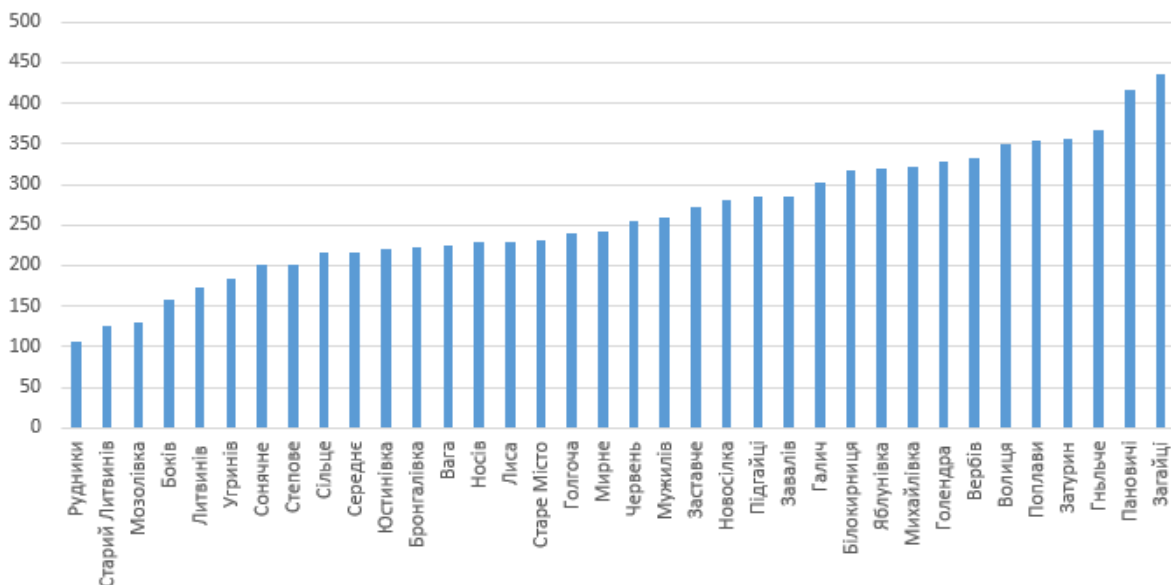

Рис. 3. Коефіцієнт навантаження осіб допрацевдатного віку (%), Підгаєцька ТГ, березень 2025 р. (Побудовано за результатами розрахунків табл. 1)

У шести поселення в Підгаєцькій ТГ (16,7 % поселень ТГ) зафіксовані низькі показники (до 200 %) навантаження осіб допрацездатного віку; у 18 (50,0 %) – середні (200-300‰); у десяти (27,8 %) – високі (300-400‰); у двох (5,5 %) – дуже високі (400‰ і більше): с. Пановичі, с. Загайці (табл. 1).

За старостинськими округами загальний коефіцієнт демографічного навантаження на осіб працездатного віку в Підгаєцькій ТГ коливається у межах 593-895‰: найнижчий у Сільцівському старостинському округу, який сформований на базі однойменного поселення, найвищий у Гнильченському окрузі, який об'єднує три сільські поселення (Гнильче, Червень, Пановичі) з кризовою демографічною ситуацією (табл. 2).

Таблиця 2

Демографічне навантаження на осіб працездатного віку в старостинських округах,
Підгаєцька ТГ, березень 2025 р.

Старостинські округи	Кількість поселень, од.	Всього населення, осіб	Розподіл за віковими групами			Коефіцієнт демографічного навантаження		
			до 18 р., осіб	18-60 рр., осіб	60р. і старше, осіб	загальний, ‰	осіб до 18 р., ‰	осіб 60р. і старше, ‰
Білокриницький	4	679	111	392	176	732	283	449
Вербівський	2	1093	200	623	270	754	321	433
Гнильченський	3	449	80	237	132	895	338	557
Голгочанський	3	1760	253	1026	481	715	247	469
Завалівський	4	767	128	452	187	697	283	414
Литвинівський	4	872	80	508	284	717	157	559
Мирненський	1	450	63	261	126	724	241	483
Мужилівський	1	1056	158	608	290	737	260	477
Новосілівський	2	1032	159	597	276	729	266	462
Носівський	2	631	81	355	195	777	228	549
Сільцівський	1	946	128	594	224	593	215	377
Поплавський	3	463	82	273	108	696	300	396
Староміський	3	1445	232	858	355	684	270	414
Угринівський	2	901	127	547	227	647	232	415
м. Підгайці	1	2560	417	1465	678	747	285	463

Розраховано за даними: [1]

Коефіцієнт демографічного навантаження осіб допрацездатного віку за старостинськими округами у Підгаєцькій ТГ коливається у межах 157-338‰ і є найнижчим у Литвинівському окрузі, який об'єднує чотири сільські поселення, два з яких на грані «вимирання» та обезлюднення: с. Старий Литвинів – двоє дітей, с. Рудники – вісім (табл. 1). «Найкраща» демографічна ситуація у Гнильчанському та Поплавському округах, де проживає 80 та 82 осіб допрацездатного віку, які складають 17,8% та 17,7% населення округів. У м. Підгайці частка осіб допрацездатного віку у структурі населення поселення 16,3‰, у Литвинівському окрузі – 9,2‰.

Коефіцієнт демографічного навантаження осіб післяпрацездатного віку на осіб працездатного віку у старостинських округах Підгаєцької ТГ становить 377-559‰: найнижчий у Сільцівському окрузі (частка осіб післяпрацездатного віку у структурі населення округу 23,7‰), найвищий у Литвинівському окрузі (32,6‰) (табл. 2).

У зв'язку зі зменшенням на рівні держави та регіону коефіцієнту народжуваності [8], популяризації у молодих сім'ях культури відкладеної народжуваності першої і наступних дітей на фоні збільшення, завдяки розвитку медицини [2], середньої тривалості життя та негативних демографічних і міграційних тенденцій спричинених війною, демографічне навантаження осіб післяпрацездатного віку на працездатне населення Підгаєцької ТГ буде зростати. Це вимагає розроблення на рівні області, загалом, і громади, зокрема, не лише інвестиційного паспорту розвитку ТГ [6], де людність розглядається як працересурсний і споживчий потенціал громади, але й ефективної демографічної та соціальної політики.

Демографічна політика ТГ повинна бути спрямована як на стимулювання дітонародження, так і на заохочення повернення з-за кордону та проживання молоді й осіб працездатного віку на території громади, через розвиток актуальної соціально-транспортної інфраструктури, творення нових місць праці на засадах

високотехнологічного виробництва як у промисловості так і сільському господарстві, ініціювання розвитку туризму (історико-культурний, агротуризм, зелений) та стимулювання самозайнятості населення у цій сфері господарства, особливо у периферійних поселеннях ТГ, які перебувають на грані обезлюднення. Доречною також є максимальна підтримка підприємницьких ініціатив молодих людей на місцях, які надають нове прочитання території й ресурсам громади, популяризують її засобами Інтернет-комунікації для світу.

Соціальна політика, вирішуючи завдання підтримку людей різних вікових категорій, має сприяти їхній максимальній залученості у суспільне життя ТГ, через збереження й передачу майбутнім поколінням нематеріальної історико-культурної спадщини території, заохочення професійного перепрофілювання осіб старших вікових категорій, ініціювання ними підприємницької діяльності та самозайнятості.

Впровадження цих заходів у Підгаєцькій ТГ дасть змогу зменшити соціально-економічне навантаження на осіб працездатного віку, стимулювати повернення молоді у сільські поселення громади, сповільнити процес обезлюднення території, стимулювати дітонародження у молодих сім'ях, заохотити активне соціально-економічне життя осіб післяпрацездатного віку.

Джерела.

1. Відомості про зареєстрованих осіб у Підгаєцькій територіальній громаді станом на 28.03.2025 року. URL: <https://rtg-vpn.gov.ua/main/report>.
2. Дем'янчук П., Сивий М., Заставецька Л. Особливості й тенденції сучасних процесів відтворення населення м. Тернополя // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Сер. Географія. 2022. №1. С. 75-87.
3. Котик Л. Пріоритети і виклики розвитку Козівської ТГ: туризм // Професор Ольга Заставецька – вчена, педагог, організатор географічної науки (до 70-ої річниці від дня народження вченої): зб. матеріалів Всеукраїнської наук.-практ. конф. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2023. С. 135-140.
4. Котик Л. Суспільно-географічні аспекти розвитку Козівської ТГ Львівської області // Географічні аспекти просторової організації території, суспільства та збалансованого природокористування: матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. Мукачево: МДУ, 2024. С. 52-57.
5. Котик Л.Л. Львівська територіальна громада: суспільно-географічні аспекти розвитку // Освітній й науковий виміри географії та туризму: матеріали III Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2024. С. 124-129.
6. Підгаєцька міська територіальна громада. Інвестиційний паспорт. URL: <https://pidgayci-miskrada.gov.ua/investicijnij-pasport-08-36-57-21-11-2022>.
7. Підгаєцька територіальна громада. URL: <https://decentralization.ua/newgromada/4624>.
8. Підгаєцька територіальна громада. URL: <https://opendatabot.ua/c/UA61040370000060170>.
9. Рудакевич І. Геопросторові аспекти фінансової спроможності територіальних громад Тернопільської області // Наукові записки ТНПУ ім. Володимира Гнатюка. Серія: географія. Тернопіль: СМП "Тайп". № 1. Вип. 54. 2023. С. 68-79.
10. Чемерис В., Котик Л. Демографічні аспекти розвитку Підгаєцької територіальної громади Тернопільської області // Реалії, проблеми та перспективи розвитку географії, географічної освіти, екології, туризму та сфери гостинності в Україні: матер конф. Львів, 2025.

UDC: 378.147:811.111'276.6 + 371.3:004.4'42

Fedoriv, Yaroslava

Candidate of Sciences (Ph.D.) in Philology, Associate Professor

ORCID: 0000-0001-5915-9428

National University of "Kyiv-Mohyla Academy"

Kytaieva, Susanna

Candidate of Sciences (Ph.D.) in Pedagogical Sciences, Associate Professor

ORCID: 0009-0006-5801-7923

National University of "Kyiv-Mohyla Academy"

Pirozhenko, Iryna

ORCID: 0000-0001-5061-1625

National University of "Kyiv-Mohyla Academy"

National University of Security Service of Ukraine

Fedoriv, Mariya

ORCID: 0009-0000-8460-970X

National University of "Kyiv-Mohyla Academy"

DESIGN THINKING AS A PEDAGOGICAL FRAMEWORK FOR ENHANCING ENGLISH FOR ACADEMIC COMMUNICATION

Abstract. In an increasingly globalised academic environment, the ability to communicate effectively in English has become crucial for EFL students. This paper explores the integration of design thinking into English for Academic Communication (EAC) instruction for EFL students, with a focus on developing oral communication skills. Drawing on the principles of human-centered design, the study argues that design thinking fosters greater motivation, deeper learning, and improved communicative competence. A draft syllabus is proposed to operationalise design thinking in EAC through authentic tasks, iterative prototyping, and role-based speaking projects, accompanied with peer feedback